

Bodø, 24.05.23.

INNSPILL TIL LESELYSTSTRATEGIEN

Jeg takker med dette for muligheten til å gi innspill til Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementets arbeid med leselyststrategien.

Om bakgrunnen for arbeidet med leselyststrategien heter det at befolkningen i Norge, og spesielt barn og unge, leser mindre enn før og at regjeringen ønsker å snu denne trenden ved å rette oppmerksomheten mot leselyst og leseglede. Målet med en ny leselyststrategi er å skape en kultur for lesing hos barn, unge og voksne, slik at lesing blir noe som kan gi glede gjennom hele livet. Spesifikt sies det at leselyst kan gjøre «veien til danning og utdanning lettere og kan bidra til å redusere forskjeller».

De idene som spilles inn her baserer seg på en undersøkelse av verdier som litteraturen og litteraturundervisningen tilskrives av lærere og avgangselever ved tre ulike videregående skoler i Norden - henholdsvis en steinerskole, et dansk teknisk gymnas og en norsk offentlig skole (Doktorgradsavhandling, Aanes, 2023). Det som binder undersøkelsene sammen, er at alle tre lærere inkludert i studien primært anlegger et opplevelses- og undersøkelsesorientert perspektiv i litteraturundervisningen (en verdensorientert litteraturundervisning) og at fagets kompetansemål hektes på sekundært. Når elevenes engasjement er vekket, synes både fagets kompetansemål og ikke minst læreplanens overordnede verdier (forståelsen for danningens og utdanningens verdi), enklere å være innenfor rekkevidde.

Engasjementet litteraturen vekker, erfaringene litteraturen gir og det utvidede tolkningsrommet som litteraturen åpner, tilskrives verdi på ulike vis. Ved det danske tekniske gymnaset sier for eksempel en av guttene «(...) både skønlitteratur og faglitteratur [har] utvidet min forståelseshorisont og hele tiden gjort mig opmærksom på at det jeg ved i dag, kan ændre sig i morgen. Det jeg tænker om ting, hvor sikker jeg end måtte være på det, kan en anden person have et helt andet syn på og dét kan jeg lære meget af at lytte til». Elevens verditilskrivning må sees i sammenheng med *hvordan* det leses litteratur og *hvilken* litteratur som leses.

Innspillene som følger, er rettet mot elever i den videregående skolen.

1. De største utfordringene knyttet til lesing og leselyst

I den øverste aldersgruppen (vg1-vg3) er de største utfordringene at elevenes engasjement for og forståelse av litteraturens og litteraturundervisningens verdi ikke blir vekket i løpet av den videregående skolen. Når elevene ikke erfarer verdien av å lese litteratur får de heller ikke kjennskap til eller forståelse for litteraturens «erkjennelsesutvidende» betydning.

2. Viktigste målgruppe for strategien

Den viktigste målgruppen er elever i den videregående skolen. Dette er unge voksne som tilegner seg lesevaner som blir viktige for hvordan de selv selvstendig navigerer i dagens tekstkultur. Denne gruppen er på vei ut i arbeidslivet. De har nylig fått/vil få stemmerett og i løpet av noen år vil mange av dem selv bli foreldre for barn som skal føres inn i dagens tekstkultur. Tekst- og litteraturforståelsen deres har potensiale for å bli reproduisert.

3. Viktigste tiltak

De tre viktigste strategiene vil være 1) å legge tydeligere føringer i dagens læreplan LK20 for hvordan faget skal undervises, 2) å bygge bro mellom og forståelse for de ulike teksterfaringene dagens unge har og 3) å bygge fellesskap på tvers av tekstkulturer.

Framtidige leselyststrategier bør re-tenke ulike aspekt ved litteratur og litteraturundervisning i lys av dagens multikultur, globalisering og teknologisering og forsøke å forstå litteraturfaget både innen historiske og transnasjonale rammer.

Det finnes sterke koblinger mellom litteratur og litteraturundervisning og kommunikative ferdigheter som å snakke og lytte, skrive og lese, siden møtet med litteratur i stor grad er avhengig av slike evner. God litteraturundervisning utfordrer den enkelte til å finne sin stemme, øver i å lytte til andres stemmer og gir forståelse for hva det vil si å være del av et utvidet fellesskap. Den gir muligheten til å følelsmessig engasjere seg i noe og til å reflektere over og i fellesskap samtale om det som har vekt følelsmessig engasjement (f.eks. kulturhistoriske ideer eller etiske utfordringer knyttet til klima- og teknologispørsmål).

4. Eksempler på hva som bidrar til leselyst

Lærernes didaktiske refleksjoner knyttet til valg av lesemetoder og tekster har betydning for elevenes engasjement.

5. Annet

Det heter at målet helliger middelet. En bør være forsiktig med å knytte litteraturen, spesielt på de høyeste trinnene, til *lyst*prinsippet. Litteratur er gjerne en kognitiv utfordring som ikke nødvendigvis er «lystig». Litteratur handler i stor grad om å få tilgang til opplevelser utenfor egen erfaringshorisont. Det handler om å berikes og å utvide egen forståelseshorisont.

Med hilsen

Elin Aanes

offentlig stipendiat

Nordland fylkeskommune/Nord universitet.